

Рушник

Рушник – невід’ємний символ хатнього інтер’єру, гостинності українського народу (хліб, сіль, гілочка барвінку на рушникові, рушник на кілочку біля хати, «рушник на кілочку – хата у віночку»).

Види рушників: утирач, гостинник, стирок, стирач, покутник, подарунковий, обереги, сімейні (родинні) та ін.

Символічне значення рушників та вишиванок на них для дітей дошкільного віку: рушник-росяночка (для дівчаток), рушник-грайлик (для хлопчиків). Специфіка вишиванок на рушниках, кольори (відповідно до регіону, в якому мешкають діти). Легенди, оповідки, вірші, пісні, прислів’я про рушник.

Вінок

Вінок - оберіг (береже дівоче волосся, знімає головний біль, заспокоює нервову систему, «знахар душі жіночої»).

Види вінків, їх ритуальне значення в Україні. Символічне значення квітів у віночку: деревій – символ нескореності, барвінок - символ життя, безсмертник - символ здоров'я, квіти яблуні та вишні – символ материнської любові, калина - символ дівочої вроди, вродливості, мак - символ туги та печалі, , чорнобривці - знімають головний біль, незабудки - зір розвивають, ромашка - серце заспокоює.

Символічне значення стрічок у віночку: світло-коричнева – символ землі-годувальниці, жовта – символ сонця, зелена – символ краси й молодості, синя – символ неба та води, жовтогаряча - символ хліба, фіолетова – символ мудрості, рожева - символ достатку, малинова – символ душевності, щирості. Дійство плетіння віночків, заготівля квітів, процес плетіння. Вікові ритуали одягання та носіння віночків (три, чотири, шість, сім років і т. ін.). Легенди, оповідання, пісні про віночок, квіти та стрічки у віночку.

Українська хата

Українська садиба складалася з: подвір'я, село, хутір, садиба, зимівники, пасіка, хата, оселя, домівка, стріха, комора, льох, стебка, світлиця, кухня, передпокій, сіни, сінці, теплушка (тепла кімната у сінях), прихаток, ґанок, чулан, хижки (кладовки), комірчини, ванькир, алькір (кухня-спальня), піч, покуть (святий кут, червоний кут), долівка.

Хатній інтер'єр: стіл, лави, ослінчики, скриня, шафа, ліжко, ліжник, мисник, вишиті рушники, ковдра, простирadlo з мереживом, килимом, рядно, хідники, рушники, фіранки (на вікнах). Оздоблення печі, стін, сволюки.

Подвір'я має огорожу – паркан, пліт, тин, мури, ворота, брама. На подвір'ї – хлів (для великої рогатої худоби), стайня (для коней), саж, куча, кармник (для свиней), курник (для птахів), кадуб, вулик, довбня (для бджіл), клуня, стодоли, половники (для зберігання зерна), сінники, одрини (для зберігання сіна), коші (для зберігання кукурудзи у початках), сарай, возовні, шопи, повітки (для зберігання реманенту).

В залежності від регіону існували й інші споруди двору: млин, вітряк, олійниця, крупорушка, коптильня, сушарня, стая, заватра, колиба, зимарка, шалаш. На подвір'ї – криниця-журавель, біля хати на дереві - лелечине гніздо.

Кожна українська хата мала садок (фруктові дерева), квітник (чорнобривці, любисток, рута, м'ята, мальви, ружі), соняхи, калину при криниці, дуб на леваді, грушу на межі, тополі при дорозі тощо.

Традиційні та обрядові страви

Традиційна національна українська їжа та страви: борщ, юшка, затірка, локшина, галушки, вареники, вар'яниці, смаження, крученики, кльоцки, куліги, крупник, каша-лемішка (кашоподібна гречана страва), соломаха (житня), жур (вівсяний кисіль), кваша (житньо-гречаний напій), пампушки з часником, книші з олією, гречаники, перепічки, малаї (Поділля), пундики, млинці, коржі, деруни, капуста (квашена капуста з пшоном), узвар (компот), печеня (м'ясна), душенина (м'ясна страва), драглі, гишки (холодець), товченики, мамалиґа (Карпати), варенуха, сирівець (хлібний квас), пироги.

Обрядова їжа

Весільна обрядовість: коровай, шишки, весільні калачі (Закарпаття), перепійці, качки, верч (Полісся), лежень (Правобережжя), дивень (Південь). Поховальна обрядовість: обід (гобід, вобід), коливо, канун (на Сході й Півдні). Різдво: кутя, узвар; у Великий піст – хрести з тіста; Великдень – паска, кров'янка, книш, ковбаси, крашанки, писанки; косовиця, жнива – мандрики (печиво з тіста для дітей); Маковій, Спас – шуліки (коржі, їли з маком та медом); осінні свята: балабушки (тісто, замішане на воді, принесеній з криниць ротом; дівчата ворожили на Андрія), калита (великий корж, який підвішували в хаті до сволака, символ зимового сонцестояння), весною – жайворонки (зустріч птахів).

Традиційний посуд

Традиційний український посуд: миска, полумисок, мисник (полиця для посуду), макітра, горщик, глечик, куманець, горнятко, кайстрик, тарілка, тарелі, горнець (горщик), кухоль, склянка, кварта, каstrуля, відро, цебро, діжа, макогін, сковорідка, ложка (дерев'яна, металева), виделка, дійниця, качалка.

Посуд, як і інші побутові речі, має різну назву в різних регіонах України.

Закарпаття: цідило (глиняний посуд), чупор (глечик для молока), силка (горщик), корчага (для зберігання води), жаровня (чавунна), погар (дерев'яний стакан), світич (фігурний стакан), лобал (сковорідка) і т. ін.

Національні іграшки

Глиняна (полив'яна, неполив'яна) іграшка: свищики, свистунці, баранці, кізоньки, конячки, півники, вовчики, зайчики, птахи і т. ін. Розписи та художні прикраси на іграшках. Місця виготовлення іграшок: Опішня, Хомуць на Полтавщині. Майстри опішнянської іграшки: О.П.Селюченко (меморіальний музей в с.Опішня), Г.Н.Пошивайло (неглазуровані свистунці малих розмірів, прикрашені зеленими й червоними малюнками), М.Є. Хитриш (глазуровані жовті та зелено-коричневі іграшки, прикрашені рослинним орнаментом: вершники на конях, музиканти, чортики...), І.А.Білик (свистунці зеленого й коричневого кольорів, прикрашені рельєфною ліпкою).

Косівська глиняна іграшка, глазурована, рослинні візерунки на фігурках тварин, зелені, жовті кольори глазури. Відомий майстер на Івано-Франківщині Ю.Ю. Іллюк (червоні зозульки з біло-зеленим розписом).

На Черкащині (с.Громи) виготовляють свистунці, політі чорною смолою з біло-червоно-зеленими цятками. На Вінниччині – глазурований дитячий посуд різних розмірів. На Житомирщині – димчастий іграшковий посуд (банячки, макітри, кулики, горщики), на Волині - горщики-двійнята, гладішки. У Києві майстер глиняної іграшки Ф.І.Олексієнко, на Хмельниччині – О.Я.Пирожок (горщики, мальовані ангобами), на Одещині – О.Шиян (неглазуровані свистунці).

Дерев'яна іграшка (сопілка, конячки, вітрячки, коліски, меблі, посуд, візочки з одним чи двома кониками). У Ковелі на Волині відомий майстер дерев'яної іграшки І.В.Сидорук (вітрячки, візочки, деркачі, шумові іграшки). Стара Сіль, Яворів на Львівщині (конячки, качечки, деркачі, вітряки тощо).

Солом'яна та м'яка іграшка, їх специфічні регіональні особливості. У кожному регіоні (області) є свої майстри дитячої народної іграшки, діти їх повинні знати, шанувати.

Рослинні символи

Калина, верба – рослинні фольклорні символи України («Без верби та калини немає України»). Калина - символ нескореності, вірності України (кущ калини під вікном, кетяги калини між шибками у вікні взимку). Верба – символ рідної домівки, близьких людей, ритуальне значення верби (шуткова, вербна неділя, перші котики перед Великоднем).

Тополя – символ вроди української дівчини (струнка, як тополя), оберіг хати, подвір'я. Ритуальні дієства з тополею.

Чорнобривці, мальва, ружа, червона рута – невід'ємні квіткові символи (регіональні) подвір'я українського помешкання. Інші (регіональні) рослинні символи (барвінок, липа, чебрець, очерет, акація, терен, м'ята).

Предмети побуту

Коцюба, рогач, деркач, цiп, граблi, трiйчатки, лопата, рало, соха, вiник, нiж, сiкач, ночви, рубель (праска), праска, брюглязь (Закарпаття), килимок (ткацький станок), порток (скатерть), лава, ослiн, ослiнчик, райбачка (ребриста дошка, яка використовується при праннi одягу), кужиль, мотовило.

Україна – наша Батьківщина

Наша Батьківщина - Україна, самостійна незалежна держава. 24 серпня - день утворення незалежної самостійної держави Україна. Столиця України - місто Київ. Київ розкинувся на мальовничих зелених схилах Дніпра Славутича. У Києві працює український уряд, Верховна Рада України, президент. Головна вулиця Києва -Хрещатик. У Києві багато парків, пам'ятників, проспектів, є метро. На вулицях Києва багато каштанів.

Україна багата хлібом, вугіллям, цукром. В Україні вирощують льон. Найбільш великі міста України - Харків, Одеса, Дніпропетровськ, Львів, Донецьк, Запоріжжя.

Заказники України: Асканія-Нова, Софіївський парк (Умань), Хортиця (Запоріжжя), карпатські і кримські ліси (відповідно регіону познайомити дітей з заказниками).

Гори України: Кримські, Карпатські гори. Моря - Чорне, Азовське. Порти України - Одеса, Маріуполь, Іллічівськ, Бердянськ та ін.

Ріки України: Дніпро, Південний Буг, Тиса, Черемош, Дністер (та річки тієї місцевості, де мешкає дитина).

